

Περίληψη: Η παρούσα μελέτη έχει σαν στόχο να παρουσιάσει το πρόβλημα των ορίων της ελευθερίας ως πρόβλημα που συνδέεται με τη φύση της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Η σύγχρονη φιλελεύθερη δημοκρατία βασίζεται σε δύο αρχές, τη δημοκρατική αρχή και τη φιλελεύθερη αρχή. Μεταξύ των δύο αρχών υπάρχει μια εγγενής αντίθεση αλλά η ισορροπία μεταξύ τους καθορίζει και την ποιότητα της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Ονομάζουμε αυτή την ιδιότυπη σχέση, το «παράδοξο της φιλελεύθερης δημοκρατίας». Η φιλελεύθερη αρχή (που εμπεριέχεται στην «αρχή της βλάβης» του J.S. Mill) οδηγεί αναγκαστικά στην προτεραιότητα της ελευθερίας, δηλαδή της προσωπικής αυτονομίας, έναντι των συλλογικών αποφάσεων. Από την άλλη, σύμφωνα με τη δημοκρατική αρχή (ενισχυμένη στην περίπτωση αυτή από τον ηθικισμό και τον ωφελιμισμό) ζητήματα που αφορούν μεγάλο μέρος της κοινωνίας θα πρέπει να λύνονται με συλλογικές αποφάσεις και δημοκρατικές διαδικασίες. Το πιο ενδιαφέρον επιχείρημα που ενισχύει τη δημοκρατική αρχή είναι εκείνο που αντιμετωπίζει την «ανήθικη» συμπεριφορά ως ένα είδος «ηθικής εξωτερικότητας». Συζητάμε το επιχείρημα σε συνδυασμό με το λεγόμενο παράδοξο του «φιλελεύθερου ωφελιμιστή» του Amartya Sen. Το πρόβλημα που υπάρχει και με τα δύο επιχειρήματα είναι η υποβάθμιση της συναίνεσης και της σύμβασης ως εργαλείων που εξασφαλίζουν την ταυτόχρονη μεγιστοποίηση ελευθερίας και ευημερίας. Καταλήγουμε υποστηρίζοντας ότι για να παραμείνει συνεπής μια φιλελεύθερη δημοκρατία θα πρέπει να αναγνωρίσει την προτεραιότητα της ελευθερίας, θεσμοποιώντας ένα γενικό δικαίωμα «αυτοκτησίας» (self-ownership) που βασίζεται στο αξίωμα ότι ο άνθρωπος είναι ο φυσικός ιδιοκτήτης του σώματός του.

